

Datum
2026-03-19

Diariennr
KST 2026/119

Ert datum
2026-02-23

Ert diariennr
S2026/00342

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Utkast till lagrådsremiss Elektronisk övervakning – ett verktyg för socialtjänsten till skydd för barn och unga

Övergripande kommentarer om förslagen

Det pågår för närvarande flera parallella lagstiftningsprocesser med regler som ligger nära de nu föreslagna och som kan komma att påverka hur dessa tillämpas. Det gäller framför allt resterande förslag i Ds 2024:30¹ men även till exempel de föreslagna lagarna om omhändertagande för vård av barn och unga och om särskilda befogenheter för den statliga barn- och ungdomsvården. Det är viktigt att arbetet samordnas i relevanta delar. Kammarrätten konstaterar att de parallella processerna försvårar möjligheten att få en överblick över de nu aktuella förslagen och att uttala sig om dessa.

Om en så ingripande åtgärd som elektronisk övervakning införs behöver reglerna vara proportionerliga och det behöver finnas ett tydligt stöd för att de främjar sitt syfte. Som flera remissinstanser lyft fram kan det ifrågasättas om det finns tillräckligt stöd i utredningen för att förslagen främjar det angivna syftet att förebygga att barn och unga involveras i eller ägnar sig åt brottslig verksamhet. Det finns en risk för att elektronisk övervakning framstår som en stigmatiserande bestraffning för den unge i stället för ett stöd, vilket snarare kan motverka syftet med reglerna. Det gäller särskilt med hänsyn till att de föreslagna reglerna nu även omfattar unga mellan 13 och 15 år.

¹ Ds 2024:30 En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas

Särskilt om avgränsningen mot LVU

Av utkastet framgår att elektronisk övervakning inte är avsedd att tillämpas som ett alternativ till beredande av vård enligt LVU² utan som en åtgärd som ska kunna tillgripas innan sådan vård blir aktuell. Det kan dock ifrågasättas om reglerna kommer att kunna tillämpas på det sättet mot bakgrund av hur de är utformade.

Elektronisk övervakning ska endast få beslutas om det på grund av konkreta omständigheter finns skäl att anta att det behövs för att förhindra eller förebygga att barnet eller den unge involveras i eller ägnar sig åt brottslig verksamhet. Det specificeras i utkastet att brottslig verksamhet ska ha samma betydelse som i LVU. Även om det uppställs ett mycket lågt beviskrav, ”skäl att anta” finns det vidare ett krav på konkreta omständigheter till stöd för behovet. De omständigheter som exemplifieras i utkastet framstår som sådana som i många fall skulle kunna leda till vård enligt LVU. Det är mot den bakgrunden oklart i vilken mån elektronisk övervakning verkligen kommer att kunna tillämpas i ett tidigare skede än vård enligt LVU.

Handläggnings- och förfaranderegler

Det föreslås i utkastet att förvaltningsrätten, efter ansökan av socialnämnden, ska pröva frågan om elektronisk övervakning. Jämfört med promemorians förslag framstår det som positivt att åtgärder inte kommer att kunna verkställas innan domstolsprövning. Av rättssäkerhetsskäl är det också en förbättring jämfört med promemorians förslag att det enligt utkastet inte ska krävas prövningstillstånd i kammarrätten för överklagade beslut om elektronisk övervakning.

I utkastet bedöms den rätt till muntlig förhandling som regleras i 9 § FPL³ som tillräcklig. Det görs en jämförelse med åtgärder enligt LVU, som bedöms som mer ingripande än elektronisk övervakning.

Huvudregeln i FPL är att förfarandet i förvaltningsrätten är skriftligt. En förstärkt rätt till muntlig förhandling har i många fall bedömts nödvändig av rättssäkerhetsskäl när det är fråga om åtgärder som är ingripande i förhållande till den enskilde. Detta gäller bland annat vissa åtgärder enligt LVU men även åtgärder enligt till exempel LVM, LPT och LRV⁴. Enligt kammarrättens mening omfattar det även åtgärder som är mindre ingripande än elektronisk övervakning av unga i förebyggande syfte. Kammarrätten anser att det fortfarande saknas en tillräcklig analys av om det behövs en förstärkt rätt till muntlig förhandling i förvaltningsrätten i dessa mål.

² Lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

³ Förvaltningsprocesslagen (1971:291)

⁴ Lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård och lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård

Detta yttrande har beslutats av kammarrättslagmannen Annika Lowén. I handläggningen har även adjungerade rådet Marina Chirakova deltagit. Föredragande har varit tf. assessorn Linn Nordqvist.

Kopia till

Övriga kammarrätter

Hovrätterna

Förvaltningsrätterna under Kammarrätten i Stockholm

Justitiedepartementet, expeditionschefen och enheten DÅ

Domstolsverket

Kammarrättens intranät

Tidningarnas telegrambyrå

s.sof@regeringskansliet.se